

flydelse på hverdagsvalg og -adfærd. Én af Dickey's hovedpointer er, at film langt tydeligere anvendes som et middel til at styrke og befæste overklassen med end til at undertrykke den underordnede klasse.

I løbet af bogen sættes film og filmproduktion ind i en diskussion af magt, kaste, religion, ægteskab, og ikke mindst den for Tamil Nadu helt centrale sammenkædning af sprog og politik. Dickey foretager også en filmhistorisk gennemgang af tamilske film og deres forskellige genrer, som inkluderer sociale, historiske og mytologiske film, samt kategorierne romance, mistanke, komedie. Sange, dans, latter, helte og heltinder er altid vigtige; scener med slåskampe er en hyppig og særskilt ingrediens. En analyse af melodramatisk konfliktløsning i tamilske film fremstår som særlig fascinerende.

Med en så fængslende empiri ville det måske nok have været interessant med en mere dybtgående, teorikritisk diskussion, f.eks. af E. Valentine Daniels (1984) forståelse af omskifteligheden og transformationskapaciteten i den tamilske begrebs- og tankeverdens „flydende indhegninger“. Dette især i lyset af Dickey's mange interviews om films effekt på folk. En informant forklarer hende for eksempel: „Gode familier ser ikke dårlige film. 90 % ser film og bliver bedre mennesker af det. 10% ser dem og bliver værre. Hvis en god person ser en dårlig film, bliver de ikke værre af det“ (s.140, min oversættelse).

Men bortset fra, at Dickey kun fik lov at lave 14 formelle interviews med de særdeles vanskeligt tilgængelige instruktører og producenter i Madras' filmindustri, er emnet film let at diskutere med tamilerne, farverigt at skrive om og virker spontant tiltrækkende på den antropologiske nysgerrighed. Bogen er desuden let at læse og af høj underholdningsværdi. Frem med natlampen!

Ann-Belinda Steen
Det Danske Center for Menneskerettigheder
København

TIMOTHY EARLE (ed.): *Chieftoms: Power, Economy, and Ideology*. School of American Research Advanced Seminar Series. Cambridge, New York & Melbourne: Cambridge University Press 1993. 341 sider. ISBN 0-521-44896-4 paperback, pris £16.95.

Det er de store linier, det handler om i denne samling af artikler om en samfundstype, høvdingedømmet, som ellers for længst syntes at være gået af mode i antropologien – dels fordi begrebet viste sig for bredt og for upræcist, og dels fordi der næppe (længere) findes ret mange af slagsen i det 20. århundredes verdener. Det er da også fortrinsvis arkæologer, som er på banen her; de nyder det privilegium, at de som forskere udi fortid er afskærne fra at konferere deres tolkninger af data med levende informanter talte ord. Arkæologer kan tale om samfund og strukturer i meget brede og lange strøg på en måde, som det ikke har været antropologer beskåret, efter at begrebet *evolution* holdt op med at figurere på deres analytiske dagsorden.

Artiklerne bestræber sig på at indkredse historiske modeller for samfundsmæssig ændring, nærmere bestemt sådanne som vedrører udviklingen af politisk centralisering i samfund, hvis befolkninger tælles i tusinder, altså samfund af den evolutionære „mellemtype“, som ligger „over“ de spredte jæger-samleres niveau, men som ikke er så omfattende m.h.t. størrelse og kompleksitet, at de nærmer sig det vi kalder „stater“. Inden for dette ganske brede spektrum søger de ti forfattere, som har bidraget, hver især at identificere nogle strukturelle dynamikker, som under bestemte forhold kan give anledning til opkomsten af koncentration og centralisering af magt og økonomisk kontrol. Empirisk spænder artiklerne over den nordiske bronze- og jernalder, forhistorisk Sydengland, Middelhavslandene og Nordafrikas tuareger og Marquesas-øerne til det førkoloniale Mississippi samt Mellem- og Sydamerika. Bogen er resultat af et „advanced seminar“ ved School of American Research i 1988; men modsat vanlige seminarpublikationer er her ikke tale om spredt fægtning i forhold til emnet, men om en høj grad af fælles forholdet sig til de samme spørgsmål, herunder hvilken betydning prestigevarer, langdistancehandel, arten af økonomisk organisering, adgang til og kontrol med ressourcer i hvert enkelt tilfælde kan have haft for oprettelsen af centraliseret magt. Her er ikke tale om en fælles bestræbelse på at identificere sådanne dynamiske processer og strukturelle mekanismer, som under givne betingelser muliggør samfundsmæssige ændringer med magtopbygning blandt nogle få. Forfatterne synes overvejende at være inspireret af den historiske antropologis verdenssystemteore-

tiske tilgang kombineret med dele af den amerikanske antropologis neo-evolutionistiske lære. Den cocktail er ingenlunde dårlig, når det gælder analysen af den magtopbygning, der begynder i egalitære samfund og undertiden ender med at skabe elitære „småkonger“. Det forekommer denne anmelder, at mange af de modeller, forfatterne fremlægger, ikke blot kan bidrage til at forklare fortidige magtopbygninger – men at de også udmærket passer på de omkalfatringer af magtpositioner, som foregår i sådanne kroge af verden i slutningen af det 20. århundrede, hvor andre typer af småkonger og høvdinge er ledere i levende samfund. Modellerne kan med andre ord ses som generelt anvendbare. Ikke overraskende, givet karakteren af det anvendte analytiske paradigme, ses i flere af artiklerne en tilbøjelighed til hypostasering af strukturer og medfølgende gøre mennesker til strukturernes ufrivillige sprællemænd. Måske er det en omkostning ved at drive samfundsforskning uden mennesker. Den er arkæologerne naturligvis ikke ene om. Må bogen være anbefalet til alle, som ikke allerede på forhånd får kuldegysninger ved at høre ordet „evolution“ og som desforuden interesserer sig for magtsstrukturelle lokaliseringer.

Hanne Veber
Center for Udviklingsforskning
København

JOE FOWERAKER: *Popular Mobilization in Mexico: The Teachers' Movement 1977-87*. Cambridge, New York & Victoria: Cambridge University Press 1993. 204 sider. ISBN 0-521-44147-1 hardback, pris £35.00.

Joe Fowerakers ganske nylige bog om den folkelige politiske mobilisering i Mexico er både relevant og aktuel. Han citerer en artikel af Ann Craig fra 1990, hvor hun erklærer at „little or no research has been done on questions of identity and leadership, or on how strategic decisions are taken within popular movements“. Fowerakers bog er netop et bidrag til dette manglende – og meget vigtige – studium af beslutningsprocessen inden for de folkelige bevægelser, og intet kunne være mere relevant. Bogen er ligeledes et studium af lærernes protestbevægelse i delstaten Chiapas i det sydlige Mexico. Netop Chiapas er skuepladsen for Mexicos mest uventede og

dramatiske – og måske mest konstruktive – oprørsbevægelse i de sidste mange år: den indianske zapatista-revolution, der rystede hele det mexicanske borgerskab i almindelighed og den mexicanske regering i særdeleshed ved deres militære besættelse af fire byer nytårs morgen. Situationen i Chiapas er på ingen måde afklaret endnu: Zapatisterne har stadig et temmelig stort område under deres kontrol, de har ikke afleveret deres våben til regeringen, og forhandlingerne står stadig på. Så intet kunne være mere aktuelt.

Bogens formål er meget klart præsenteret i den korte introduktion og kan udtrykkes i tre punkter: For det første at studere lærernes politiske mobiliseringsbestræbelser i delstaten Chiapas i årene 1977-87, for det andet at forsøge at forstå de generelle politiske tendenser i Mexico gennem studiet af mobiliseringsprocessen i Chiapas, og for det tredje at forsøge at forstå Mexicos generelle politiske struktur gennem studiet af denne specielle politiske proces.

Efter introduktionen består bogen af fire dele, som indeholder et væld af meget præcise og detaljerede oplysninger om den historiske proces i Chiapas og i Mexico i almindelighed i årene fra 1977 til 1987, og i særdeleshed om lærernes mobiliseringskamp i Chiapas. Det er temmelig let og flydende læsning som giver et godt indtryk af denne meget vigtige del af en historisk og politisk proces.

Foweraker karakteriserer Mexicos udviklingspolitik som et „transformist project“ og han vurderer processen således i meget specifikke termer: „the historical success of this transformist project is not in doubt. Of all the political systems constructed during the twentieth century, Mexico's has probably proved the most stable and durable“ (s.11-12). Det er fuldt ud legitimt at tale om en „historical success“, men når det så lykkes mellem 10.000 og 15.000 indianske bønder med et slag at tilintetgøre den omtalte „historical success“ – et politisk system der omfatter 90 millioner mexicanere, og som har været ved magten siden 1917 – så er der noget rivende galt med forståelsen af problemet. I den afsluttende del af denne anmeldelse skal jeg forsøge at lokalisere de faktorer i Fowerakers arbejde, der har forvandet et ellers lovende og konstruktivt arbejde til en fuldstændig fejlslagen analyse af den politiske mobiliseringsproces blandt Chiapas' lærere.

For det første er den historiske proces